

Vandløbspleje i Karup Å-systemet i 2022.

Karup Å Sammenslutningens Vandløbspleje har igen i år med hjælp af frivillige vandplejefolk haft travlt med vandløbsrestaurering. Vi har vedligeholdt og restaureret eksisterende gydebanks men også gennemført flere vandløbsprojekter med anlæg af nye gydebanks. Der er i 2022 udlagt over 330 kubikmeter fordelt på denne gang 40 gydebanks.

Der er blevet etableret nye gydebanks i Engholm Bæk, Hem Bæk, Kærbæk, Barslund Bæk, Røjbæk, Åresvad Å, Karup Å og Skygge Å. Derudover er der suppleret gydebanks i Røjbæk, Åresvad Å, Haderis Å og i Karup Å. I forbindelse med et par af projekterne har der været foretaget profiludvidelse med det formål at forbedre yngelens opvækstmuligheder. Projekterne er alle udarbejdet af Karup Å Sammenslutningen og har i år været finansieret af midler fra DTU gennem konverterede udsætningsmidler, midler fra Riverfisher, midler fra Karup Å Sammenslutningens vandplejefond og midler fra Skive, Viborg, Herning og Ikast-Brande Kommuner. Vi er yderst taknemmelige for alt denne for åen meget vigtige støtte til projekternes gennemførelse.

Projekterne har kunnet gennemføres takket være lodsejernes positive indstilling og velvilje, samt et godt samarbejde med kommunerne, entreprenører og vognmænd. En stor tak skal rettes til Jørgen og Jesper Handberg fra Jysk Naturpleje og vognmand Søren Andersen for deres eminente og professionelle indsats ved udlægning af gydebanks. En særlig tak til alle frivillige vandplejefolk heriblandt i år seniorer fra Lystfiskerforeningen for Skive og Omegn for deres store indsats i forbindelse med vandplejedage og vandløbsprojekter. Det har været en hel uvurderlig stor hjælp.

I efteråret udkom DTU's Plan for fiskepleje i Karup Å, som er en opsummering af bestandsanalysen foretaget i 2021. Den viser, at der nu er mere yngel og på flere steder end i 2011. Der blev gennemsnitlig fundet næsten dobbelt så meget yngel, idet den gennemsnitlige tæthed nu er 38 stk. yngel pr 100 m² mod 21 stk. i 2011. Der blev nu fundet yngel på 74% af stationerne mod 53% i 2011. Med hensyn til Ørredindekset er der nu mål opfyldelse på 26% af de befiskede stationer mod kun 11% i 2011. Mål opfyldelse sker, når der er enten god eller høj økologisk tilstand (for mindre vandløb mere end 80 stk. yngel pr 100 m² og for større mere end 150 stk. yngel pr 100m).

Alt i alt må resultatet siges at være særdeles tilfredsstillende set i forhold til, at vi er holdt op med at udsætte yngel og et bevis på at vandløbspleje betaler sig og giver mening.

Årets fokus område:

Vi har stadig fokus på at sikre og optimere opvækstområderne i forbindelse med og nedstrøms nye samt tidligere anlagte gydebanks for at opnå gode skjul for yngel og smolt, så de ikke bliver let bytte for skarv og fiskehejrer. De brede forholdsvis lavvandede områder med mange skjulesteder i form af grødevækst som f.eks. vandranunkel og vandstjerne er yderst vigtige for ynglen. Men også skjul efter gydebanks i form af rødder og grene gør det svært for rovdyr at fange ynglen og den lidt ældre smolt (1½ års yngel). Vi fik netop påpeget behovet for skjul via resultatet af DTU's bestandsanalyse lavet i 2021, hvor der ganske vist blev fundet masser af yngel, men der var ikke helt så mange 1½ års smolt, som man kunne forvente.

Det at vi nu ønsker f.eks. at udlægge rødder og træer i vandløbene vil selvfølgelig nogle steder gøre fiskeriet mere udfordrende, men vi ved jo også, at også de større fisk netop gemmer sig der, hvor der er skjul!

Vi har igen i år været i tæt dialog med kommunerne i forhold til at opnå den optimale grødeskæring. Det er særdeles vigtigt for skabe mere bredde på åen og derfor at foretage ekstra

grundig kantskæring for at opnå gode opvækstforhold. Med større bredde mindskes strømhastigheden og sandvandringen i åen og muligheden for bundvegetation forbedres. Men det er også vigtigt både af hensyn til afvanding og mulighederne for at komme til at fiske for kraftig kantvegetation i åen. Vi har ved besigtigelse af grødeskæringen nu gennem 3 år haft fokus på området fra Munklinde til Karup og har nu iagttaget god forbedring af kantskæringen her.

Vi prioriterer stadig at lave projekter i mindre vandløb, hvor det kan lade sig gøre, og hvor kommunerne ikke skal lave vandplansindsatser. Derudover har det været vigtigt, at der i forbindelse med anlæg af gydebanker i Karup Å blev lavet profiludvidelse, så opvækstområder forbedres, men også fokus på at sikre den påbudte sejlrende, så den ikke skyller sig dyb og skal restaureres allerede året efter. Sejlrenderne skal derfor i forbindelse med anlæg af disse stabiliseres i bunden med større sten, som ikke bare skylles væk som almindelig gydegrus ved lave vandstande midt på sommeren. Dette er bl.a. sket ved restaurering af gydebanke opstrøms Karup.

Aktiviteter i årets løb.

I **det tidlige forår** (januar, februar, marts) blev der igen optalt og registreret opgravninger/gydninger rundt om i Karup Å systemet. Antallet af gydninger ser ud til at være på højde med tidligere sæsoner. Der blev udarbejdet ansøgninger og partserklæringer som godkendt af lodsejere blev indsendt til kommunerne til offentliggørelse og høring.

Allerede i **februar** var vi til møde med Viborg kommune med henblik på at koordinere vandløbsrestaureringen. Her havde vi også et digitalt dialogmøde på Teams med DTU om fiskeplejen i Karup Å, hvor bl.a. skarvproblematikken blev berørt.

I **marts** var vi på besigtigelse af Haderis Å systemet med biolog fra Herning Kommune. Her så vi dels på projektmuligheder i Barslund Bæk og på bæver boet i Haderis Å. Vi drøftede i den forbindelse handlemuligheder for forebyggelse af etablering af bæver spærringer. I marts deltog vi sammen med 2 biologer fra Viborg Kommune i besigtigelse af Haller Å med henblik på at koordinere kommunens vandplansprojekt med et gydebanke projekt KÅS har ansøgt om at lave. Her blev også set på mulighederne for ved halvfældning af træer langs Haller Å for at lave skjul for ynglen. I denne måned blev sejlrenden ved den store gydebanke ved kartoffelmelsfabrikken endvidere stabiliseret med paksten. Her blev Herning Kommunes vandplansindsats i Barslund Bæk også tilset og gennemført. Projektet med anlæg af 9 gydebanker ser rigtig lovende ud.

I **april** havde vi det årlige møde med kommunerne langs Karup Å på Viborg Rådhus. Her var emnerne bl.a. bæver, skarv, grumset og okkerpåvirket vand i Karup Å og grødeskæring. Til belysning af skarv problematikken var Finn Sivebæk, DTU inviteret og fremlagde tydelig dokumentation for problemets størrelse.

I **maj** var vi inviteret til aktivitetsdag af Hald Sø Bådlaug og Viborg Kommune, hvor der som forsøg blev udlagt dødt ved i form halvfældning af træer i Dollerup Bæk for at lave skjul for yngel. Torben Thinggaard videregav her sine mange spændende erfaringer bl.a. fra Storå systemet. I maj blev der fra Karup Å Sammenslutningen indgivet høringssvar til Miljøministeriet omkring vandplan 3, hvor vi påpegede manglende fjernelse af spærringerne i Karup Å ved Agerskov og Haller Å ved Sangild Dambrug. Derudover blev problemet med okker fra Bølling Sø og Bølling Sø Kanal samt manglende målsætning for den øverste del af å-systemet nævnt.

I **juni** fik vi med hjælp fra Lfso's seniorafdeling fremtryllet kantsikring ved Falkenbergs gydebanke, hvor sejlrende gav problemer med erosion.

I **august** blev spærringer ved 2 overkørsler i Engholm Bæk fjernet ved udskiftning til større rør. Der blev udlagt 6 gydebanks i Kærbæk. Med den tørre sommer fik vi også suppleret 3 gydebanks fra et Riverfisher projekt i Haderis Å, som ikke kunne gennemføres året før, fordi det var for vådt. I August fik vi med tilladelse fra lodsejere og Herning Kommune lov til maskinelt afjustere gydebanks i Karup Å og afgrave sand på gydebanksen ved Staulund Bro.

I **september** havde vi den første vandplejedag, hvor vi justeret gydebanks i Karup Å, Resen Bæk, Åresvad Å, Kærbæk og Haller Å. Der var mødt hele 16 frivillige, så vi nåede rigtigt meget i det gode vejr. Vi gennemførte midt i september 2.vandplejedag, hvor der med motortrillebører og køreplader blev udlagt en vanskelig tilgængelig gydebanke i Åresvad Å. Denne dag blev desuden brugt til at tilse og justerede gydebanks i Karup Å ved Vormstrup og Vridsted samt gydebanks i Røjbæk og Gindeskov Bæk. Også denne dag var tilsmilet med fint fremmøde med 12 frivillige, flot arbejdsmental og godt vejr.

I september gennemførte vi det omfattende projekt i Åresvad Å med udlægning af i alt 9 gydebanks, hvoraf den førmtalte vanskelige gydebanke var blandt. Sammen med Viborg Kommunes Vandplansprojekt med etablering af okkerfang og udlægning af groft materiale i den øverste del af Åresvad Å, skulle den nu kunne blive rigtig produktiv.

Der blev tillige dels udlagt og dels suppleret i alt 9 gydebanks i Røjbæk, som ligeledes igen kan blive en af de bedste gyde- og opvækstområder. Igen med hjælp fra frivillige seniorer fra Lystfiskerforeningen for Skive og Omegn fik vi udskiftet rørsperning og udlagt 7 gydebanks i Hem Bæk. Der blev restaureret på 2 gydebanks ved fiskestien i Haderis Å, hvor strømpres truede med afskære halvøen, de ligger på. Endelig gennemførte vi et projekt opstrøms Karup By ved Kanalen, hvor der blev lavet profiludvidelse og fint opvækstområde. Dette blev ligeledes lavet i Skygge Å ved Klosterlundvej, hvor vi i samarbejde med Ikast- Brande Kommune etablerede fin gydebanke.

I **oktober** lavede vi i samarbejde med Herning Kommune 2 nye gydebanks i Barslund Bæk, hvor et klækkeri nu er nedlagt. Igen stod seniorerne klar og hjalp os med udlægningen dels med motortrillebører og køreplader og dels med lastbil og kran. Vi deltog tillige i besigtigelse af grødeskæringen opstrøms Karup. I besigtigelsen deltog udover formand for KÅS og Lodsejerforeningen og Vandplejen, biolog fra Viborg samt lodsejer fra området. Vi kunne konstatere at grøde- og kantskæringen nu er tilfredsstillende på de besete strækninger.

I **november** udførte Holstebro Kommune vandplansprojekt i Dueholm Grøft med genslyngninger, træplantning og udlægning af gydebanks. Det bliver spændende at se, om fiskene finder derop. Vi havde i slutningen af måneden vandplejemøde med et godt fremmøde. Her blev de store linjer for vandløbsplejen i 2023 lagt.

I **december** blev der afholdt møde med Herning og Viborg Kommuner og KÅS angående mulig ny grødeskæringspraksis på forsøgs strækning kombineret med afgræsningsprojekt.

Til slut vil jeg endnu en gang takke alle vandpleje interesserede og frivillige hjælpere for jeres store og flotte indsats, som er stærkt medvirkende til at forbedre vandmiljøet og havørredernes forhold i Karup Å. Uden jer vil det ikke lykkes!

Med venlig hilsen Ivan Andersen,

Karup Å Sammenslutningens Vandløbspleje